

have, i Løbet af kun 80 Aar er skabt af saa godt som intet. Og i hvert Fald maa det vistnok siges, at ifølge Forholdenes Natur er der sat nok saa snævre Grænser for vort Landbrugs Fremtidsudvikling som for vor Industris.

Naar det endnu tilføjes, at Trafikvæsen, Pengevæsen og Pengeinstitutioner samt endelig Social Lovgivning have faaet en i al deres Korthed indgaaende Behandling ved Kontorchef Cordt Trap, samt at Fremstillingen af Landets Geologi og Overfladeforhold samt af Klimaet er tilfaldet saa sagkyndige Forfattere som Prof. N. V. Ussing og Direktør Adam Poulsen, vil det ses, at der i Virkeligheden her paa et snævert Rum er leveret en hel Danmarks Statistik in nuce. Denne fuldstændiggøres yderligere ved en forholdsvis ret omfattende Fremstilling af Forfatning, Forvaltning og Finanser, for hvis Paalidelighed Direktør Michael Koefoeds Navn giver tilstrækkelig Borgen. At gaa nærmere ind paa Enkeltheder i de forskellige her nævnte Afsnit vilde dog føre videre og kræve større Plads, end det kan tillades en kort lille Anmeldelse.

William Scharling.

E. SCHWIEDLAND. **Ziele und Wege einer Heimarbeitsgesetzgebung.** Zweite ergänzte Auflage. Wien 1903. Manz'sche Buchhandlung. (349 S.)

I Hjemmeindustriens Regulering vil det zode Aarhundredes Socialpolitik faa en haard Nød at knække. Der er ingen Sammenligning mellem Vanskelighederne ved denne Opgave og ved den, der med større eller mindre Held er løst gennem den moderne Fabriks- og Værkstedsløvgivning. Fabriken har saa at sige Vinduer ud til alfar Vej, den er altid at finde, den arbejder i faste, forholdsvis let overskuelige Former, og den er i sin store Almindelighed økonomisk stærk nok til at kunne bære eller indrette sig

have, i Løbet af kun 80 Aar er skabt af saa godt som intet. Og i hvert Fald maa det vistnok siges, at ifølge Forholdenes Natur er der sat nok saa snævre Grænser for vort Landbrugs Fremtidsudvikling som for vor Industris.

Naar det endnu tilføjes, at Trafikvæsen, Pengevæsen og Pengeinstitutioner samt endelig Social Lovgivning have faaet en i al deres Korthed indgaaende Behandling ved Kontorchef Cordt Trap, samt at Fremstillingen af Landets Geologi og Overfladeforhold samt af Klimaet er tilfaldet saa sagkyndige Forfattere som Prof. N. V. Ussing og Direktør Adam Poulsen, vil det ses, at der i Virkeligheden her paa et snævert Rum er leveret en hel Danmarks Statistik in nuce. Denne fuldstændiggøres yderligere ved en forholdsvis ret omfattende Fremstilling af Forfatning, Forvaltning og Finanser, for hvis Paalidelighed Direktør Michael Koefoeds Navn giver tilstrækkelig Borgen. At gaa nærmere ind paa Enkeltheder i de forskellige her nævnte Afsnit vilde dog føre videre og kræve større Plads, end det kan tillades en kort lille Anmeldelse.

William Scharling.

E. SCHWIEDLAND. **Ziele und Wege einer Heimarbeitsgesetzgebung.** Zweite ergänzte Auflage. Wien 1903. Manz'sche Buchhandlung. (349 S.)

I Hjemmeindustriens Regulering vil det zode Aarhundredes Socialpolitik faa en haard Nød at knække. Der er ingen Sammenligning mellem Vanskelighederne ved denne Opgave og ved den, der med større eller mindre Held er løst gennem den moderne Fabriks- og Værkstedsløvgivning. Fabriken har saa at sige Vinduer ud til alfar Vej, den er altid at finde, den arbejder i faste, forholdsvis let overskuelige Former, og den er i sin store Almindelighed økonomisk stærk nok til at kunne bære eller indrette sig

efter en Tvangsregulering, der lader alle rimelige hygiejniske og andre socialpolitiske Krav ske Fyldest. — Men Hjemmeindustrien — hvad er den? og hvor er den? Den historiske og teoretiske Indledning i Dr. Schwiedlands Bog er oplysende ogsaa i den Forstand, at den klart viser Umuligheden af at begrebsbestemme Hjemmeindustrien. Under dette Udtryk sammenfattes de mest forskelligartede Driftsformer, delvis af ældre Oprindelse, delvis — og maaske fortrinsvis — fuldt moderne; ofte Driftsformer, der staa i nøje og nødvendig Sammenhæng med den tekniske Udvikling paa de mest forskellige Omraader, (Landdistrikternes Industrialisering er f. Eks. i mange Egne en Følge af Jernbanerne, der muliggør en stærk Spredning af Lagerarbejde). Og hvor er den hjemmeindustrielle Bedrift? I dens højere, mere udviklede Former kan den selvfølgelig paavises i det enkelte; den egentlige »Liefermeister«, »Contractor«, som baade har Borgerskab og skilter med sin Forretning, lader sig vel inddrage under en Lovs Ramme; men »Sitzgesellen«, der skjuler sig paa en femte Sal i en Baggaard, hvor der holdes Værksted efter alle Kunstens Regler, ikke sjælden saaledes, at flere slutte sig sammen i en hel Koloni, — hvor er han, naar Loven og Tilsynet søger ham? Og ved Siden af de praktiske Vanskeligheder ved at danne en Lov-Ramme, passet til efter denne Livets Mangfoldighed, er der de erhvervs- og socialpolitiske Betænkeligheder ved at gribe ind paa et Omraade, hvor det ifølge Sagens Natur er umuligt at overskue Konsekvenserne. At anvende »Arbejderbeskyttelse« der, hvor Arbejder og Arbejdsgiver flyder sammen, det er saa sin egen Sag, og her er i hvert Fald den yderste Varsomhed nødvendig.

Det er ikke den mindst fortjenstfulde Side ved Dr. Schwiedlands Bog, at den lægger Vanskelighederne ved en Regulering af Hjemmeindustrien blot. Men ved Siden heraf yder den værdifulde positive Bidrag til Spørgsmaalets Løsning, bl. a. gennem Skildringen af den Række Forsøg, der rundt om i de forskellige Lande er foretaget — med

større eller mindre Held. Forf. gør opmærksom paa, at ligesom Hjemmeindustrien har været en almindelig benyttet Driftsform i adskillige Aarhundreder (ja saa langt tilbage som til det 13de Aarhundredes norditalienske og franske Silkeindustri), saaledes ere Bestræbelserne for at regulere den paa ingen Maade udelukkende et moderne Fænomen. Men der er den Forskel, at medens man i ældre Tid søgte at lovgive paa dette Omraade udelukkende ud fra et rent erhvervspolitisk (merkantilistisk) Synspunkt, er Nutidens Foranstaltninger overvejende dikterede af social-reformatoriske Hensyn.

Under sin Omtale af de forskellige Former, hvorunder man nutildags søger at afbøde de værste Ulemper ved Hjemmearbejdet, begrænser Forf. sig ikke til Lovgivningsforanstaltningerne (disse have som bekendt især i Australien og flere af de nordamerikanske Stater naaet en betydelig Udvikling), men han dvæler tillige udførligt ved de Resultater, der er opnaaet gennem Arbejderorganisationernes Virksomhed. Interessant er her f. Eks. Afsnittet om Anvendelsen af Kontrolmærker, saakaldte »Union Labels«, der paahæftes Varer, der ere forfærdigede »under fair and sanitary conditions«. En nærmere Beskrivelse af dette eller andre benyttede Systemer vilde imidlertid optage for megen Plads paa dette Sted.

Et egentligt Princip for Hjemmearbejdets Regulering opstiller Dr. Schwiedland ikke. Og vistnok med Rette. Sociale Reformer, der udarbejdes i Studerekammeret, vil sjældent lykkes. Forfatteren har gjort Ret i at samle og fremstille i systematisk Orden de praktiske Erfaringer, der foreligge. Som Materialesamling og som Vejledning ved fortsatte Eksperimenter vil hans Bog være af største Betydning.

Adolph Jensen.